

Marimekko - Design i tiden

Marian Niskala

Volym 1 Nummer 1 2024

Publicerad online: 27 feb 2024.

[Skicka in din artikel till denna tidskrift](#)

Marimekko - Design i tiden

Kristinehamns konstmuseum

Marian Niskala

Under sommaren 2023 visade Kristinehamns konstmuseum utställningen Marimekko - Design i tiden, en utställning som fokuserar på modeföretagets tidiga historia från grundandet år 1951 fram till år 1975. Utställningen visades från 13 maj till 10 september.

Företaget Marimekko firade 70 årsjubileum år 2021. Utställningen är uppbyggd kring frilansskribenten Maria Jernkvists privata samling av Marimekkotyger med fokus på formgivaren Maija Isolas mönster. Man visade även mönster designade av Annika Rimala, Kerstin Ratia, Vuokko Eskolin Nurmesniemi och Katsuji Wakisaka. Totalt visades över 100 mönster. Utställningen är ett samarbete mellan Maria Jernkvist, som producerat utställningen, och Kristinehamns konstmuseum. Man har även visat utställningen tidigare på bl.a. Kulturhuset i Stockholm.

Utställningen

I utställningen, som hölls i Kristinehamns konstmuseums lokaler, togs tre rum i besittning av Maria Jernkvists omfattande samling Marimekkotyger och kläder. De tre rummen varierar i storlek. Innan man ens hunnit in i utställningen möts man av det mönster som kommit att bli Marimekkos signum, Unikko. Därefter möter man porträttet av grundaren Armi Ratia och en redogörelse för henne och hennes relation till sitt företag. Att kliva in i utställningens första rum är att mötas av en mönsterexplosion. Från taket hänger större sjok av färgstarka tyger och väggarna pryds av större och mindre stuvbitar i olika mönster. Man har fördelaktigt dragit nytta av den höga takhöjden som bidrar till att det rymliga rummet inte upplevs överbelamrat. Takhöjden bidrar till balans. I mitten av rummet ligger kuddar uppdukade i en kvadrat för närmare beundran, alla klädda i de mönster man som besökare förknippar med det finska modeföretaget. På så sätt omringas man av det designarv som är Marimekko. Längs ena långsidan av rummet har man satt upp en kronologisk redogörelse för företagets utveckling från grundandet till år 1975. Informationen får trängas i myllret av mindre stuvbitar och ett och annat klädesplagg. I de två mindre rummen har man lagt tyngdpunkten vid bruksföremål, framför allt kläder men även mindre accessoarer. Genom att man har tagit hänsyn till rummens storlek och lägre takhöjd har man skapat ett mer vilsamt intryck där man med lätthet kan flytta sin uppmärksamhet från plagg till plagg. I utställningens andra rum hänger klänningar, städrockar och skjortor upphängda på galgar längs två stänger och glasmontrar med mindre föremål som börsar och hattlåda. Väggarna är klädda i mönstrade tygprover. Det finns tydliga associationer till klädbutiker där man som besökaren kan gå mellan de upphängda kläderna, nästan som i en riktig butik bortsett från att man naturligtvis inte uppmuntras att röra vid föremålen även om lockelsen är stark. Det är en blandning av olika nyanser av primärfärger och kontrastfärger, samt svart och vit. Starka geometriska former möter böljande

organiska. I det andra rummet finns även ett exemplar av sömnadsinstruktioner för klänningen *Rimpsumekko* (finska för volangklänning) på väggen. Under besöket lär man sig att Marimekkos ursprungliga idé var att sälja bomullstyger med unika mönster. När det sedan visade sig att målgruppen stod handfallna för vad man skulle göra med tygerna ändrade man i affärsidén och sydde istället upp en kollektion klänningar som blev en stor succé. Det andra rummet i utställningen exemplifierar på så sätt Marimekkos företagsamhet. I utställningens sista rum finns ytterligare klädesplagg och större sjok av tyger. Klänningar och tyger är uppsatta direkt mot väggen likt tavlor. Genom de tre rummen har dels rummen minskat i storlek, dels har antalet mönster minskat i antal. Skillnaden mellan utställningens första rum och utställningens sista rum är uppenbar, från fullkomlig färg- och mönsterexplosion till ett luftigt och avskalat utrymme med några väl valda föremål med en blandning av grönt, rött och senapsgult. Utställningens fokus på företagets första 25 år känns i utställningsföremålen. 1950-, 60- och 70-talets estetik är närvarande i både mönster och klädsnitt.

Utställningen är organiserad utifrån de nyckelfigurer som utställningen fokuserar på, vars alster visas i utställningen och pekats ut för besökaren med hjälp av väggtafflor där varje nyckelfigur och dennes relation till Marimekko sätts i fokus. I det första rummet hänger väggtafflor som presenterar formgivarna Maija Isola och Katsuji Wakisaka. Maija Isola har formgett över 530 mönster för Marimekko, däribland det blommiga mönstret *Unikko* (finska för vallmo), som är företagets mest kända mönster. Katsuji Wakisaka blev den första japanska designern på Marimekko och bidrog med förnyelse i slutet av 1960-talet med mönster som *Yume* och *Bo Boo*. I det andra rummet stiftar man bekantskap med Annika Rimala och Kerstin Ratia. Annika Rimala var chefsdesigner för Marimekko under 1960- och 70-talet. Det var hon som lanserade trikåplagget *Tasaraita* (finska för stadig rand) mot slutet av 1960-talet när Marimekkos ekonomi påverkades av det pågående antidesignen som kommit att känneteckna 1960-talets slut. Kerstin Raita var verksam som formgivare för Marimekko under andra halvan av 1960-talet samt 1970-talet. Hon formgav mönster för kläder och inredning samt designade kläder för Marimekko, experimenterade med bl.a. matelassering. I det tredje rummet möter man Vuokko Nurmesniemi som var chefsdesigner under 1950-talet. Hon utgick ifrån den arbetande kvinnans behov av kläder med rörlighet och är upphovspersonen för den randiga skjortan *Jokapaika* (finska för varje pojke) och städrocken *Kiblatasku*, även känd som *Iloinen takki*, (finska för förlovningsficka respektive glada rocken).

Utställningen bygger på en kronologisk ordning med Vuokko Nurmesniemis design och 1950-talet i utställningens tredje rum, för att genom Kerstina Ratia och Annika Rimala design under 1960-talet som visas i det andra rummet, landa i det första rummet med Maija Isola och Katsuji Wakisaka och 1970-talet. Dock kommer man som besökare in i utställningens största rum där man hittar Isolas och Wakisakas mönster tillsammans med berättelsen om Marimekkos utveckling. I den ordningen, med startpunkt hos Isola och Wakisaka, kan man läsa in en underliggande kronologi

i motsatt ordning med den nyfunna kännedomen om Marimekkos historia av framgångar och motgångar. Kronologin utgörs av den resa Marimekko gjort under de första 25 åren från försöket att sälja mönstrade bomullstyger som sådana vilket det första rummet representerar, till beslutet att sadla om och producera kollektioner med utgångspunkt i företagets mönster vilket det andra rummet iscensätter till att nå internationell status och upphöjdhet som ett exklusivt finskt modeföretag vilket det tredje rummet får symbolisera.

Slutord

Att få bevittna denna utställning var en sinnlig upplevelse. Min enda invändning är att utställningen gärna hade fått vara större. Nu visade man visserligen hela 25 år, men sett till företagets 72 år visades endast runt en tredjedel av företagets historia. Jag uppskattade att mönster visades både som tryckta tyger och som inredningsföremål. Min favorit var andra rummets räckan med städrockar. Det var en dröm att få komma så nära mönstrade alster från 60-talet. Jag lämnade Kristinehamns konstmuseum med en önskan om att få se och lära mig mer av Marimekko. Utställningen var en fest för ögat.